

ΠΡΟΟΔΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΤΗ 14 ΚΑΙ ΤΗ 15 ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Διευθυντής καὶ ὑπεύθυνος Συντάκτης **ΚΩΝΣΤ. Γ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ** Καθηγητῆς

Συνδρομὴ ἑτησία ἐν Κρήτῃ..... Δρ. χρ. 5 —
 » ἑξάμηνος » » » 2.50
 » τρίμηνος » » » 1.50
 Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν προστίθεται ἑτησίως Δρ. χρ. 1.—

Αἱ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΕἶΝΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΑΙ
 Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ αἱ ἀποστολαὶ ἀπευθύνονται
 τῇ Διευθύνσει, ὁδὸς Μπέττολο Χανία
 ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΓΓΕΛΙΑΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΙΔΙΟΙΤΕΡΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑΙ

Περιεχόμενα: Περί Ἀγωγῆς ὑπὸ Φοίνικος. — Περί σχολικῶν ἐρωτῶν ὑπὸ Ζ. — Ἑρμηνεία τοῦ Εὐαγγελίου ὑπὸ Χ. Τσπετάκη — Νέα ἀρχαιολογικά. — Ὁ Προῦγκιπ πανταχοῦ παρὼν. — Μαθητικὴ συν-αδελφότης — Σχολεῖον ἀνθοστόλιστον. — Ποικίλα.

Ἐπειδὴ παρατηροῦμεν ὅτι τὸ περιοδικὸν ἡμῶν τυγχάνει εὐμενοῦς ὑποδοχῆς ὑπερβαίνουσας τὰς ἡμετέρας προσδοκίας, πειθόμενοι εἰς συνδυολὰς εἰλικρινεῖς ἀρίστων τῆς «Προόδου» φίλων αἰρούμεν τὴν διάκρισιν μεταξὺ συνδρομητῶν διδασκάλων καὶ μὴ τοιούτων ὀρίζοντες διὰ πάντας ἀνεξαιρέτως τὴν ἑτησίαν συνδρομὴν εἰς δρ. 5 μόνον. Εἴπομεν ἄλλως τε καὶ ἐν τῷ α΄ φύλλῳ ὅτι δὲν ἐπιζητοῦμεν ὑλικὸν κέρδος, ἀρκοῦμενοι νὰ ἐξασφαλίσωμεν ἀπλῶς τὴν δαπάνην τῆς ἐκδόσεως.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ

Ἐπειδὴ ἐν τῇ «Προόδῳ» θὰ πραγματοποιώμεθα κατ' ἐξοχὴν παιδαγωγικὰ καὶ διδακτικὰ ζητήματα, κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ δημοσιεύσωμεν σειρὰν ἀρθρῶν, δι' ὧν θὰ προσπαθῶμεν νὰ ἐξοικειώσωμεν μὲ τοὺς ἀναγκαίους ἐπιστημονικοὺς ὅρους καὶ τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς παιδαγωγικῆς καὶ διδακτικῆς ἐκείνους ἐκ τῶν ἀναγνώστων μας, οἵτινες ἔχουσιν ἀνάγκην τοιαύτης ἐξοικειώσεως. Τὰ ἀρθρα ταῦτα ὀφειλόμενα εἰς τὴν εὐγενῆ συνεργασίαν φίλου, ὅστις πολὺ ἐνθαρρύνει ἡμᾶς εἰς τὴν ἐκδόσιν τῆς «Προόδου», ἀρχόμεθα δημοσιεύοντες ἀπὸ σήμερον.

Α΄ ΠΕΡΙ ΑΓΩΓΗΣ

Ὅταν ἡ μήτηρ μὲ βλέμμα πλήρες στοργῆς περιβάλλῃ τὸ βρέφος, ὅπερ θηλάζον κρατεῖ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς, ὅταν ὁ πατὴρ μειδιῶν προσβλέπῃ τὸ ὄν ὅπερ ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον, ὅταν τὸ εἰς ἄκρον ἀσθενὲς κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα παιδίον διαχέῃ περὶ αὐτὸ τὸ θεῖον τῆς ἀθρότητος ἄρωμα, κανεὶς ἀκόμη δὲν ἠξέουρι, ἂν ἐκ τοῦ ἐδάφους τούτου τῆς ἀθρότητος θὰ βλαστήσῃ βραδυτέρων καὶ θὰ καρποφορήσῃ ἐργα ἀρετῆς, ἢ ἂν τὸ ἄρωμα θὰ μεταβληθῇ εἰς δηλητηριώδεις τῆς κακίας ἀναθυμιάσεις· κανεὶς ἀκόμη δὲν δύναται οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον νὰ μαντεύσῃ ποίας ἰκανότητος θὰ ἀναπτύξῃ, ποίας κλίσεις καὶ ἐπιθυμίας θὰ ἔχῃ, ποίαι θὰ εἶναι ἐν ἐνὶ λόγῳ αἱ τύ-

χαι τοῦ ἐν τῇ κοιλίδι βρέφους, ὅπερ μέλλει ποτὲ νὰ γίνῃ ἄνθρωπος. Τὰ πάντα δύνανται νὰ γίνωσιν ἐκ τοῦ παιδίου τούτου, ἀλλὰ τί ἀκριβῶς μέλλει νὰ γίνῃ, τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν φυσικῶν προδιαθέσεων, ἃς φέρει μεθ' ἑαυτοῦ τὸ ἀρτιγέννητον βρέφος, καὶ ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιδράσεων, ἃς θὰ ἀσκήσῃσιν ἐπ' αὐτοῦ τὰ περιστατοῦντα πρόσωπα, ὁ τόπος, ὁ χρόνος καὶ καθόλου αἱ περιστάσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας θέλει εὐρεθῇ. Ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν, ἥτις περιλαμβάνει σχεδὸν τὸ ἥμισυ τοῦ βίου του, συνεργάζονται αἱ τε ἐσωτερικαὶ προδιαθέσεις καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ περιστάσεις, ἵνα ἀποτελέσωσι τὴν τε σωματικὴν καὶ τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἐργασία λοιπὸν αὕτη πρέπει νὰ ἀφίκεται εἰς τὴν τύχην, εἰς τὴν δέουσιν ἀλλοιότητι τυφλῶν καὶ ἀσυνειδήτως ἐνεργουσῶν δυνάμεων, ἥ τούναντιον πρέπει ἐγκαίρως νὰ ρυθμίζηται καθ' ὀρισμένον τρόπον πρὸς ἀσφαλὲς τέλος, ὥστε νὰ εἶναι βέβαιον, ὅτι ὁ ἄνθρωπος διευθύνεται πρὸς τὴν εὐτυχίαν, ἣν μόνῃ ἡ ἀρετὴ παρασκευάζει.

Εἰς αὐτὸν ἐγκαταλειμμένος ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐντελῶς ἀνίκανος νὰ βοηθήσῃ ἑαυτόν, ὅταν τὸ πρῶτον εἰσέρχεται εἰς τὸν βίον. Φαντάσθητε βρέφος, τὸ ὁποῖον ἄμα τῇ γεννήσει τοῦ ἐγκαταλείπεται ἐρημον καὶ ἀβήθητον· βρέφος τὸ ὁποῖον οὔτε μητρικαὶ φροντίδες περιθάλπουσιν, οὔτε πατρικὴ μέριμνα προστατεῖ, οὔτε καθόλου τὸ πῦρ τῆς οἰκογενειακῆς Ἑστίης θερμαίνει· ἀναντιρρήτως ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις πολὺ ταχέως θὰ κατέστρεφεν οἰκτρῶς τὸν βίον· ἀλλὰ καὶ ἂν κατῴρθωνε νὰ διαφύγῃ τοὺς παντελεῖς κινδύνους τῆς ζωῆς καὶ νὰ ἀναπτυχθῇ σωματικῶς, οὐδεμία διανοητικὴ ἀνάπτυξις θὰ ἦτο δυνατὴ μακρὰν πάσης πρὸς ἀνθρώπου ἐπιμειξίας· τὸ δὲ εὐγενέστατον προῖόν τῆς Δημιουργίας, θὰ ἀπέβαινε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ ἀθλιώτατον καὶ δυστυχέστατον τῶν ὄντων· διότι δὲν ἔχει οὐδὲ τὴν ἐξ ἐνστικτοῦ ἰκανότητα, μὲ τὴν ὁποίαν ἡ φύσις ἐπροίκισε τὰ λοιπὰ ζῷα, καὶ δύναμει τῆς ὁποίας ταχέως ἐξοικειῶνται ταῦτα πρὸς τὸ περιέχον. Ἡ ἀνάγκη λοιπὸν τοῦ νὰ βοηθήσωμεν ἀσθενὲς καὶ ἐνδεὲς ὃν προκαλεῖται ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἐμφανισέως του εἰς τὸν κόσμον, τὰς ἡμετέρας πρὸς αὐτὸ ὑπηρεσίας.

Ἀλλὰ πλὴν τούτου, ἡ στοργὴ τῶν γονέων πρὸς

τὰ τέκνα καὶ ἡ μέριμνα αὐτῶν, ὅπως ἐγκαίρως ἐφοδιάσωσιν ταῦτα διὰ τῶν γνώσεων καὶ ἱκανοτήτων, διὰ τῶν ὁποίων θὰ δυνηθῶσι βραδύτερον νὰ ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τῶν δυσχερειῶν τοῦ βίου, ἐπιβάλλει εἰς αὐτοὺς νὰ φροντίζωσι περὶ καλῆς καὶ σκοπίμου ἀνατροφῆς τῶν φιλάτων αὐτῶν. «Καὶ τὸ Στέμμα τῶν οἱ Βασιλεῖς, λέγει πού τις ὁρθότατα, καὶ τὰ ἑκατομμύριά τῶν οἱ πλούσιοι, ἀγαπῶσιν ὀλιγώτερον ἀπὸ τὰ τέκνα τῶν καὶ ὁ διηνεκῶς παλαιῶν πρὸς τὰς δυσχερεῖας τοῦ βίου πένης, καὶ αὐτὸς εὐρίσκει τὴν εὐτυχίαν εἰς τὰ τέκνα του· διὰ τῶν τέκνων ὁ ἄνθρωπος κτᾶται τὴν γῆνιν ἀθηνάσιαν· ἐν αὐτοῖς ζῶμεν, καὶ ὅταν ἀκόμη ἀπὸ μακροῦ χρόνου μᾶς καλύπτῃ τοῦ τάφου τὸ χῶμα». Πῶς λοιπὸν δύναται νὰ ὑπομείνῃ πατρικὴ καρδιά νὰ ἀφήσῃ ἐρμαιὸν τῆς τύχης καὶ τῶν ἀσυνειδήτων ἐπιδράσεων τοῦ περιέχοντος ὅτι ἔχει πολῦτιμον ἐν τῷ κόσμῳ; Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἐκ παλαιάτων χρόνων οἱ ἄνθρωποι ἐφρόντισαν περὶ ἀνατροφῆς τῶν ἐκτῶν τέκνων. Ἡ περὶ ἀνατροφῆς τῶν παίδων μέριμνα εἶναι τόσον παλαιὰ, ὅσον ἡ ἀνθρωπότης.

Ἀλλ' εἶναι τέχνη δυσχερεστάτη τῶν παίδων ἡ ἀνατροφή, προϋποθέτουσα πολλὰς γνώσεις καὶ πολλὴν ἐμπειρίαν. Τὸ μάρμαρον περιμένει τὸν γλύπτην, διὰ νὰ ἀποτυπώσῃ ἐπ' αὐτοῦ τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν θέλει· ὁ πῖναξ περιμένει τὸν ζωγράφον, ἵνα γράψῃ ἐπ' αὐτοῦ, ὅταν καὶ ὅπως θέλει, τὴν εἰκόνα ἣν ἔχει κατὰ νοῦν· οὕτῃς κωλύονται οἱ καλλιτέχναι αὐτοὶ ὑπ' ἄλλων συνεργατῶν, ἐὰν μὴ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι προσκαλέσωσι τοιοῦτους. Ἀλλ' ἡ ψυχὴ τοῦ παιδός, ἣν μέλλει νὰ διαπλάσῃ ὁ παιδαγωγὸς καθ' ὠρισμένον σχέδιον, δὲν εἶναι ὕλη νεκρὰ καὶ ἄψυχος, ἀλλὰ τοῦναντίον ζῶσα καὶ διαρκῶς ἀναπτυσσόμενη, οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἡρεμύσα· δὲν περιμένει τὸν παιδαγωγόν, ἵνα ἐφαρμόσῃ ἐπ' αὐτοῦ τὰς παιδαγωγικὰς τοῦ ιδέας· ἀνωφελῶς δὲ παρέρχεται πολῦτιμος χρόνος, ἐὰν μὴ ἐγκαίρως λαμβάνηται ἡ προσήκουσα πρόνοια· καὶ ὅχι μόνον δὲν ἀνατρέφεται πρεπόντως ὁ εἰς ἐαυτὸν ἐγκαταλειμμένος ἄνευ παιδαγωγικῆς ἐπιδράσεως παῖς, ἀλλὰ καὶ διαστρέφεται συχνότατα ὑπὸ τῶν τυφλῶν παραγόντων, οἵτινες διηνεκῶς ἐπιδρῶσιν ἐπ' αὐτοῦ· ἡ φύσις, ἡ κοινωνία, αἱ περιστάσεις, αἱ κληρονομικαὶ προδιαθέσεις, εἶναι τόσοι μορφωτικοὶ παράγοντες ἀσυνειδήτως ἐπιδρῶντες ἐπὶ τοῦ παιδός, ὅτε μὲν παράγοντες, ἀλλὰ συχνότερον παρακωλύοντες τὴν παιδαγωγικὴν ἐνέργειαν· πάντων δὲ τούτων ἀνάγκη νὰ ἐπικρατήσῃ ὁ παιδαγωγός, ἐὰν μὴ θέλῃ νὰ ἴδῃ τελείως ἀποτυγχεῖν τὸ ἐαυτοῦ ἔργον· καὶ αὐτὸ τὸ παιδίον τέλος, ἐπειδὴ ἔχει συνειδήσιν καὶ θέλησιν ἰδίαν, πρέπει νὰ ὑποταχθῇ ἄνευ ἀντιστάσεως εἰς τὰς ἐπιδράσεις τοῦ παιδαγωγοῦντος, διότι ἄλλως ματαιῶς ἠθέλει ἐξαντλήσῃ αὐτὸς τὴν ἐαυτοῦ τέχνην. «Δὲν καλλιιεργεῖται ἡ ψυχὴ, ὅπως καλλιιεργεῖται τὸ νέον φυτὸν, ἐν ἀγνοίᾳ του καὶ κατὰ βούλησιν τοῦ κηπουροῦ».

Ἀλλ' ἡ ἀνατροφή τῶν παίδων δὲν εἶναι μόνον τέχνη ἐπὶ τῆς ἐμπειρίας στηριζομένη. Ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις ἀνυψώθη εἰς ἐπιστήμην, ἰδίᾳ ἀφ' οὗτο ὁ μέγας αὐτῆς ἀρχιτέκτων Herbart ἐστήριξε τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτῆς οἰκοδομῆμα, ὡς ἐπὶ ἀσφαλεστά-

των κιόνων, ἐπὶ τῆς Ψυχολογίας καὶ τῆς Ἠθικῆς· ἐξ ὧν ἡ μὲν δεικνύει τὸν σκοπὸν τῆς ἀγωγῆς, ἡ δὲ τὰ πρὸς τοῦτον ἄγοντα μέσα.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω λοιπόν, ὅταν τις τῶν ἐνηλίκων, πεπαιδευμένος καὶ συντετελεσμένην πῶς ἔχων τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν, προσπαθῇ νὰ ἀνυψώσῃ εἰς ἐαυτὸν ἀνήλικον καὶ ἀμόρφωτον ἐτι παῖδα, προάγων μὲν τὰς ἀγαθὰς τῆς φύσεως αὐτοῦ τάσεις, περιστελλὼν δὲ κατὰ τὸ δυνατόν τὰς κακὰς τοιαύτας, καὶ ἀπομακρύνων τὰς ἐπιβλαβεῖς ἐπιδράσεις τοῦ περιέχοντος, ἡ τοιαύτη τοῦ ἐνήλικος ἐπὶ τοῦ ἀνήλικου ἐπιδράσις, κατὰ σχέδιον ἐκ τῶν προτέρων διαγεγραμμένον γινώσκουσα, καὶ πρὸς σκοπὸν ὠρισμένην τείνουσα, καλεῖται ἀνατροφή, ἢ, ἀγωγή, ἢ, ὡς οἱ παλαιοὶ ἱμῶν πρόγονοι ἔλεγον, παιδεία· ἡ δ' ἐπιστήμη τῆς ἀγωγῆς καλεῖται Παιδαγωγικὴ, βοηθητικὰς ἐπιστήμας ἔχουσα τὴν Ψυχολογίαν καὶ τὴν Ἠθικὴν.

Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος εἶναι σωματικὸν ἄμα καὶ πνευματικὸν ὄν· ἡ ἀγωγή λοιπὸν ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ σῶμα τῆς θεραπείαν, τὴν τροφήν, ὡς ἔλεγον οἱ παλαιοὶ Ἑλληνας, ἢ μόνον εἰς τὴν πνευματικὴν τοῦ παιδὸς ἀνάπτυξιν· Ἀναντιρρήτως ἡ σωματικὴ ὑγίεια καὶ ἡ τελεία τοῦ σώματος ἀνάπτυξις καὶ διαμόρφωσις, ἔχει μεγίστην σημασίαν καὶ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως· ὁ δὲ παιδαγωγὸς ὀφείλει νὰ γινώσκῃ εἰς ποῖας σωματικὰς ἐπιδράσεις ὑπόκειται ὁ πνευματικὸς βίος τοῦ τροφίμου του, καὶ μηδέποτε νὰ λησμονῇ, ὅτι ἡ ἐπικοινωνία τοῦ πνεύματος πρὸς τὸν ἔξω κόσμον μόνον διὰ τῆς μεσολαβήσεως τῶν ὀργάνων τοῦ σώματος κατορθεῖται· ἀλλ' ὁ κύριος τῆς ἀγωγῆς σκοπὸς ἀναφέρεται εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ τροφίμου, παρέργως δὲ μόνον ἅπτεται τῆς τοῦ σώματος θεραπείας· καὶ ἄριστα ἂν εἶναι τις κατὰ τὸ σῶμα ἀνεπτυγμένος, θεωρεῖται ἀνάγωγος καὶ ἀπαίδευτος, ὅταν εἶναι πνευματικῶς ἡμελημένος.

Ἡ ἀγωγή λοιπὸν κυρίως ἀναφέρεται εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον, ἀλλ' εἰς τὸν ὅλον ἔσω ἄνθρωπον· διότι δὲν ζητεῖ νὰ ἐμβάλλῃ ὠρισμένον κύκλον ἰδεῶν, δὲν ζητεῖ νὰ παρασκευάσῃ πρὸς ὠρισμένας πνευματικὰς ἐνεργείας, πρὸς ὠρισμένον τοῦ βίου στάδιον· ἀλλ' εἰς τὴν ὅλην προσωπικότητα τοῦ τροφίμου σκοπεῖ νὰ δώσῃ ὠρισμένην μορφήν, χρήσιμον εἰς πᾶσαν τάσιν καὶ πᾶσαν ἀνάγκην τοῦ ἀνθρώπινου βίου.

Πληρέστερον λοιπὸν δυνάμεθα νῦν νὰ ὀρίσωμεν τὴν ἀγωγήν λέγοντες ὅτι αὕτη εἶναι ἡ κατὰ τι σχέδιον ἐπίδρασις τοῦ ἐνήλικος ἐπὶ τοῦ ἀνήλικου, τοῦ παιδαγωγοῦντος ἐπὶ τοῦ τροφίμου, σκοπὸν ἔχουσα νὰ δώσῃ ὠρισμένην σταθερὰν μορφήν εἰς τὸν ὅλον πνευματικὸν αὐτοῦ βίον.

Ἀλλ' εἶναι δυνατὴ τοιαύτη ἐπίδρασις; εἶναι δυνατόν νὰ ἐξουδετερώσῃ ὁ παιδαγωγὸς τὰς φυσικὰς προδιαθέσεις καὶ νὰ κάμῃ τὸν τροφίμον τοῦ ἄλλο παρ' ὅ,τι ἠθέλησε νὰ τὸν κάμῃ ἡ φύσις; εἶναι δυνατόν νὰ μεταβάλλῃ ἡ ἀγωγή τὸν λαγῶν εἰς λέοντα ἢ τὴν ὕαιναν εἰς ἀρνίον; τοῦτο θέλωμεν ἐξετάσει ἐν τῷ προσεχῇ κύλῳ.

ΦΟΙΝΙΞ

ΠΕΡΙ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΟΡΤΩΝ

Αἱ σχολικαὶ εορταὶ συντελοῦσιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἠθικοῦ συναισθήματος, διότι ἐμπνέουσιν εἰς τοὺς μαθητὰς στοργὴν ὑπὲρ τοῦ σχολείου, ἐμβάλλουσι χαρὰν διὰ τὸ εὐτυχές γεγονός, ὑπερ πανηγυρίζεται κατὰ τὴν εορτὴν καὶ ἀναπτύσσουσι τὸ πνεῦμα τῆς συναδελφότητος μεταξὺ πασῶν τῶν τάξεων τοῦ σχολείου, παρασκευάζουσαι οὕτω τὴν διάνοιαν εἰς τὴν ἀντίληψιν μεγάλης πατρίδος. Διὰ τοῦτο θεωροῦνται ὡς συμπληρωμα τῆς σχολικῆς ἐργασίας καὶ οὐχὶ ἀξιοκαταφρόνητον ὄργανον ἀγωγῆς.

Ἀφορμὴν εἰς ταύτας παρέχουσι τοιαῦτα συμβάντα, ἅτινα ἀφορῶσιν οὐχὶ μόνον εἰς μίαν τάξιν, ἀλλ' εἰς τὸ ὅλον σχολεῖον. Ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἐκάστης περιόδου τοῦ σχολικοῦ βίου, ἡ ὑποδοχὴ νέων μαθητῶν, ἡ ἀπόλυσις τῶν συμπληρωσάντων τὸν σχολικὸν κύκλον, ὁ διορισμὸς ἢ ἡ παραίτησις διδασκάλου, ἡ δεκαετηρὶς ἢ εἰκοσιπενταετηρὶς διδασκάλου, ἡ ἰδρυσις νέου σχολείου, ἡ ἐπετηρὶς τῆς Ἑλληνικῆς παλιγγενεσίας, ἡ 9 Δεκεμβρίου ὡς ἡμέρα ἀφίξεως τοῦ Βασιλόπαιδος Γεωργίου εἰς Κρήτην, ἡ 23 Ἀπριλίου ὡς ὀνοματικὴ εορτὴ τοῦ τε Ἡγεμόνος ἡμῶν καὶ τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Γεωργίου, ἡ ἐπέτειος τῆς ἐκδιδάσεως τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ ἐκ Κρήτης, αἱ ἱστορικῶς ἀξιωματικαὶ ἡμέραι, αἱ ἐκασταχοὶ τοπικαὶ εορταὶ καὶ ἡ 1 Μαΐου ὡς εορτὴ τῶν ἀνθῶν ἀποτελοῦσι γεγονότα, καθ' ἃ τὰ σχολεῖα δύνανται νὰ εορτάζωσι καθ' ἑαυτὰ χάριν τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἠθικοῦ χαρακτῆρος τῶν μαθητῶν.

Ἀλλ' ἐγείρεται τὸ ζήτημα, ἂν εἰς τὰς σχολικὰς ταύτας πανηγυρεῖς πρέπει νὰ ἐπιτραπῇ ἡ εἰσοδος καὶ εἰς ἄλλους πλὴν τῶν διδασκάλων καὶ τῶν μαθητῶν. Τοῦτο θὰ ἦτο ἀσπαστὸν ὡς εἰς τρῶπος συναφείας τῶν γονέων καὶ τοῦ σχολείου, ἀλλὰ ἀπ' ἄλλης ἀπόψεως φαίνεται ἀτοπὸν, ὅταν διὰ οἱ μαθηταὶ ἔχωσι νὰ ἐκτελέσωσι κατὰ τὰς εορτάς ταύτας ἰδίαν ἐργασίαν· διότι ἡ παρουσία ξένων ἀφαιρεῖ ἀπ' αὐτῶν τὴν εὐθυμίαν καὶ ἐμβάλλει δειλίαν, ξένοι δὲ πρὸς πάντα μαθητὴν εἶναι οἱ γονεῖς τῶν συμμαθητῶν του. Ὁμολογεῖται δ' ὅμως ὅτι ὁ λόγος οὗτος ἔχει μικρὰν σπουδαιότητα ἐν αἷς εορταῖς ἢ ἐνέργεια τῶν μαθητῶν περιορίζεται εἰς τὰ ἄσματα καὶ εἰς τὰς κοινὰς γυμναστικὰς ἀσκήσεις καὶ εἰς τὰ παίγνια. Ἀλλὰ κατὰ τὰς εορτάς, αἵτινες ἐν ὑπαίθρῳ πανηγυρίζονται, οὐ μόνον ἐπιτρέπεται νὰ προσέρχωνται οἱ γονεῖς ἀλλὰ καὶ προσκαλοῦνται.

Ἀφορμὴν εἰς τοιαύτας ἐν ὑπαίθρῳ πανηγυρεῖς παρέχουσιν ἰδίαι αἱ ἐπέτειος μεγάλων ἱστορικῶν γεγονότων. Κατὰ ταύτας αἱ εορταὶ διαίρουσιν εἰς δύο μέρη, ὃν τὸ ἓν διεξάγεται ἐν τῷ σχολείῳ, τὸ δὲ ἕτερον, ἀφιερούμενον τῇ εὐθυμίᾳ, συνδυάζεται μετὰ τινος ἐκδρομῆς εἰς τὸ ὑπαίθρον. Εὐνόητον εἶναι ὅτι καὶ τῶν ἁσμάτων καὶ τῶν γυμναστικῶν παιγνίων εἶναι ἀνάγκη νὰ μετέχωσιν οἱ διδάσκαλοι. Καταρτίζεται δὲ πρότερον σχέδιον, καθ' ὃ διεξάγονται τὰ τῆς πανηγύρεως, καὶ καταβάλλεται πᾶσα προσπάθεια νὰ μὴ περιέχνηται ἐν τούτῳ τι, ὅπερ τοὺς μαθητὰς διαίρει, ὡς ἀπαγγελλοίαι εἰς τινὰς μόνον τάξεις ἀφορῶσαι ἢ εἰς τὴν ἀφομοιωτικὴν τινῶν μόνον τάξεων δύναμιν οὔσαι προσिताί. Καὶ τὰ ἄσματα δὲ ἐπιβάλλεται νὰ ψάλλωνται ὑφ' ἀπάντων τῶν μαθητῶν, ἂν καὶ δὲν ἀποκλείεται καὶ νὰ καταρτισθῇ καὶ μουσικὸς τις χορὸς κατ' ἐκλογὴν πρὸς παρόρμησιν καὶ ἡδονὴν τῶν λοιπῶν μαθητῶν· ἀλλὰ καὶ τὸ ἄσμα, οὐ πάντες μετέχουσι, δὲν πρέπει νὰ ἐλλείπῃ. Οἱ μέλλοντες νὰ ἐκθῶσιν τι μαθηταὶ, ἢ νὰ ἀπαγγεῖλωσι ποιήματα εἶνε ἀνάγκη νὰ θεωρῶνται ἀντιπρόσωποι τῶν τάξεων αὐτῶν, ἀλλὰ τὰ ἀπαγγελλόμενα πρέπει νὰ

εἶναι ἐκ τῶν διδασκέντων ἐν τῇ τάξει καὶ οὐχὶ ἰδίᾳ αὐτῶν ἐργασία. Καλὸν δὲ κρίνεται νὰ ἔχη ἡ τάξις ἐπιδρασίαν τινα ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς.

Ὡς πᾶσα ἡ ἐργασία τοῦ σχολείου οὕτω καὶ αἱ εορταὶ, εὐρίσκονται εἰς συνάφειαν πρὸς τὴν διδασκαλίαν. Δι' ὃ καὶ αἱ ὁμιλίαι τῶν διδασκόντων ἀπευθύνονται οὐχὶ πρὸς τοὺς ξένους τοῦ σχολείου ἀλλὰ πρὸς τοὺς μαθητὰς, καὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἰσέρχωνται εἰς ἔλεγχον καθαρῶς ἐπιστημονικῶν ζητημάτων. Οἱ διδάσκοντες ἐν ταῖς κατὰ τὰς εορτάς ὁμιλίαις αὐτῶν ἀφορῶντες εἰς τὸ νὰ ἐξεγείρωσι τὸν ζῆλον τῶν μαθητῶν πρέπει νὰ ἐξυψώσιν τὴν διάνοιαν αὐτῶν πρὸς τὸ ἰδανικὸν καὶ νὰ θερμαίνωσι τὰς καρδίας τῶν ὑπὲρ τοῦ ὑψίστου τοῦ βίου σκοποῦ.

Κατὰ ταῦτα ἐν γενικαῖς γραμμαῖς α' προτάσσεται ἱεροτελεστία τις β' εἰς τῶν διδασκόντων ἐρμηνεύει τὴν ἐθνικὴν σημασίαν τῆς εορτῆς γ' μαθηταὶ τινες ἀπαγγέλλουσιν ἢ τεράχια δεδιδασμένα ὡς τὸ περὶ ἐλευθερίας, τὸ περὶ ἰσότητος, τὸ περὶ ἀδελφότητος ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν καθόντων καὶ δικαιωμάτων, τὸ περὶ μελίσσης, τὸ περὶ μύρμικος, τὸ περὶ σθρικοῦ βόμβυκος ἐκ τῆς φυσικῆς ἱστορίας, ἢ ποιήματα δεδιδασμένα, ὡς τὸ εἰς τὸν ἱερὸν λόγον ποίημα, τὸ ἐκκλησιάκι, τὴν προσευχὴν στρατιώτου ἐν τῇ μάχῃ ἐκ τοῦ ἀναγνωστικοῦ βιβλίου. Εἰτα δὲ ἀφορμὴν λαμβάνων ἕτερος τῶν διδασκόντων ἐκ τοῦ ἀπαγγελλέντος διηγείται τι εἴτε ἐκτιθεῖς τὸ ἱστορικὸν γεγονός, ὃ ὕμνει τὸ ποίημα, ὡς τὰ κατὰ τὴν μάχην τοῦ Δραγατσάνιου ἂν ἀπηγγέλλῃ τὸ εἰς τὸν ἱερὸν λόγον ποίημα, εἴτε ἀνέκδοτον τι π. χ. περὶ σθρικοῦ βόμβυκος ἐάν ἀπηγγέλλῃ τιμῆμά τι τοῦ σχετικοῦ κεφαλαίου. Τὰ μεταξὺ δὲ διαλείμματα ποικιλλοῦνται δι' ἁσμάτων δεδιδασμένων ἐν τῷ σχολείῳ. Ἐν οἷς σχολεῖσι ὑπάρχει ἔξω χώρος εἶνε δυνατόν νὰ ἐπακολουθῇ χορὸς ἐγχώριος τῶν μαθητῶν καὶ γυμναστικαὶ παιδία, τὸ δ' ὅλον περατοῦται διὰ τοῦ ἐθνικοῦ ὕμνου. Ἐννοεῖται ὅτι οἱ διδάσκαλοι εἶναι δυνατόν νὰ ὁρίσωσι καὶ ἄλλα πλὴν τῶν χάριν παραδείγματος σημειωθέντων τεμαχίων. Παρατηρητέον δὲ ὅτι ἡ εορτὴ δὲν πρέπει νὰ διαρκέσῃ πλεονα χρόνον τῶν δύο ὡρῶν.

Ἄν καλῶς ἐκ προτέρων τὰ πράγματα διαταχῶσι καὶ ὁ χώρος δὲν εἶναι ἀνεπαρκής, τότε διεξάγεται πανηγυρὶς, ἢ τις ἀνεξάλεπτα ἴχνη καταλείπει ἐπὶ τῆς ψυχῆς τῶν μαθητῶν. Ἡ κοινότης τῆς ἡδονῆς, ὁ ἀμοιβαῖος στολισμὸς, αἱ προπαρασκευαί πρὸς τέλεσιν τῆς πανηγύρεως, αἵτινες ἀπὸ ἡμερῶν συγκινοῦσι τοὺς μαθητὰς πασῶν τῶν τάξεων, ἰσχυροποιεῖ τὸ αἶσθημα τῆς συναδελφότητος καὶ προάγει τὴν ὁμοφροσύνην. Ἡ μετοχὴ τῶν γονέων ἐξυψοῖ τὴν γενικὴν χαρὰν τῆς νεότητος καὶ δεικνύει αὐτῇ τὴν σχολὴν περιβεβλημένην ἰσχυρὰν τινα ἐσθῆτα καὶ τοὺς διδασκάλους δημιουργοὺς καὶ μετόχους τῆς νεανικῆς χαρᾶς. Z.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

Ε' Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν

(Μάρκου Ι'. 32-45)

Τῶν Ἀρχιερέων τὸ ἀξίωμα παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἦτο κληρονομικὸν καὶ ἰσόδιον μέχρι Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου, ὅστις ἤρχισε νὰ διαθέτῃ αὐθαίρετως τὴν ἀρχιερωσύνην διορίσας ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ 5 Ἀρχιερεῖς. Ἐντεῦθεν ἡ χορὸς τοῦ πληθυντικοῦ : τοῖς ἀρχιερεσίν.

Οἱ Γραμματεῖς, ἀποτελοῦντες μετὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τὸ μέγα Συνέδριον, ἦσαν οἱ παρ' Ἑβραίοις ἐρμηνευταὶ τοῦ Μωσαϊκοῦ

Νόμου, καλούμενοι διὰ τοῦτο καὶ Νομοδιδάσκαλοι καὶ Νομικοί.

Τοῖς ἔθνεσι = τοῖς Ῥωμαίοις στρατιώταις.

Μαστίγωδουσίν : ἡ μαστίγωσις διὰ ῥάβδου ἥτο συνήθης παρ' Ἑβραίοις σωματικὴ ποινή, συνιστάμενη εἰς 39 ῥαβδισμούς, παρὰ μίαν τεσσαράκοντα.

Προσπορεύονται = ἔρχονται πρὸς αὐτόν.

Δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον... : ποτήριον σημαίνει ἐδῶ τὸν σταυρικὸν τοῦ Ἰησοῦ θάνατον· τὸ αὐτὸ σημαίνει καὶ τὸ **βαπτισμα**, τὸν μαρτυρικὸν δηλονότι θάνατον, ὃν κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Ἰησοῦ ἔλαβον πράγματι οἱ δύο αὐτάδελφοι ἀπόστολοι, Ἰωάννης καὶ Ἰάκωβος.

Οἷς ἡτοίμασται (ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου ἡτοίμασται παρ. Ματθ. κ. 23) : ὁ Ἰησοῦς ἐδῶ ὁμιλεῖ ὡς ἄνθρωπος ἀποδίδων τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἐνεργείας εἰς τὸν οὐράνιον αὐτοῦ Πατέρα, ὅστις βουλευόμενος μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνεργεῖ.

Δύτρα ἀντὶ πολλῶν = ἀντάλλαγμα πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας κατεχομένων ἀνθρώπων, οἵτινες εἶναι πολλοί.

Θέματα

1) **Κατὰ τῆς φιλαρχίας** Καὶ τὸ αἷτημα τῶν δύο ἀδελφῶν καὶ ἡ ἀγανάκτησις τῶν δέκα συμμαθητῶν εἶχον ὡς ἐλαττήριον τὸ πάθος τῆς φιλαρχίας, ὅπερ ἐπισημαίνει τὴν διάνοιαν, ὥστε νὰ μὴ ἐννοῇ τις τὸ ἀληθές αὐτοῦ συμφέρον. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ, τοῦτ' ἐστὶν οἱ ἀληθεῖς Χριστιανοί, ὀφείλουσι νὰ ζητῶσι τὴν ὑπεροχὴν εἰς τὴν μετ' αὐταπαρνήσεως διακονίαν τοῦ πλησίου κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ.

2) **Περὶ μισήσεως τῶν καλῶν παραδειγμάτων** «Οὐκ ἤλθον διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι», λέγει ὁ Ἰησοῦς, προβάλλων ἑαυτὸν τοῖς μαθηταῖς του ὡς παράδειγμα πρὸς μίμνησιν.

3) **Περὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὸν Θεόν**. Ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ πράττῃ μετ' αὐταπαρνήσεως τὸ καθήκον του, ἀφίπων εἰς τὸν Θεόν τὴν ἀμοιβὴν τῆς ἀφοσιώσεώς του.

Κυριακὴ τῶν Βαΐων

(Ἰωάν. ιβ' 1—18)

Ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ : ἐν Βηθανίᾳ, κώμῃ τῆς Ἰουδαίας, κειμένη εἰς τοὺς ἀνατολικούς πρόποδας τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν, ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ τῶος λεπροῦ (διότι τὸν εἶχε θεραπεύσει ὁ Ἰησοῦς), ἐποίησαν δεῖπνον τῷ Ἰησοῦ οἱ ἐκ τῶν κατοίκων τῆς κώμης εὐγνωμονοῦντες αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἀναστάσει τοῦ Λαζάρου, ὅστις ἦτο εἰς τῶν συνδαιτυμόνων.

Μύρον εἶναι ὀνομασία γενικὴ τῶν ἀρωμάτων· **νάρδον** δὲ εἶναι εἶδος μύρου πολυτίμου κατασκευαζομένου ἐκ τοῦ φυτοῦ νάρδου, ὅπερ φέεται ἐν Ἰνδίας καὶ Συρίᾳ. **Πιστικὴ νάρδος** εἶναι ἡ καθαρά, γνήσια, ἀνόθευτος.

Γλωσσοδόκον, τὸ κοινὸν ταμεῖον τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, τὸ πουργίον.

Ἄφες αὐτὴν εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετήρηκεν αὐτό : Μὴ μέμψασθαι αὐτὴν, ὅτι διῆθεν ἐσπατάλησε τὸ μύρον, διότι διὰ τῆς σμερνῆς αὐτῆς πράξεως προεξόφλει τὴν διὰ μύρου ἀλειψὴν τοῦ σώματός μου πρὸ τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου.

Τὰ βαῖα τῶν φοινίκων, τοῖς κλάδους τῶν φοινίκων, τῶν παρὰ τὴν ὁδὸν φυτευομένων.

Ἦδαννά = σῶσον νῦν· ἐπιφώνησις ἐν συχνῇ χρήσει παρ' Ἑβραίοις κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς σκηνοπηγίας.

Μὴ φοβοῦ θύγατερ Σιών· ἰδοὺ ὁ Βασιλεὺς σου ἔρχεται καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου. Εἶναι προφητεία τοῦ Ζαχαρίου, ἣν ὁ Ἰησοῦς εκπληροῖ,

εἰσερχόμενος εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ μετὰ τοιοῦτον τρόπον, ὅστις οὐδόλως ἐδείκνυεν ὅτι ἐσκόπει νὰ γίνῃ τύραννος αὐτῆς. Ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ μόνον μετὰ τὴν Ἀνάληψιν ἐνόησαν ὅτι τὸ γεγονός τοῦτο ἦτο πληρῶς τῆς προφητείας τοῦ Ζαχαρίου.

Καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. Ὁ ἱερός Εὐαγγελιστὴς θέλει νὰ εἴπῃ ἐνταῦθα περὶ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, ὅτι καὶ αὐτοὶ συνειργάσθησαν εἰς τὴν πληρῶσιν τῆς προφητείας, ἣν δὲν ἐνόουν εἰσεῖναι.

Θέματα

1) **Περὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς εὐεργέτας**. «Ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ». Εὐεργέτης τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ Θεός, ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, οἱ γονεῖς αὐτοῦ, οἱ διδάσκαλοι, οἱ καλοὶ ἄρχοντες, οἱ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγωνισθέντες, οἱ συγγραφεῖς καλῶν βιβλίων κ.λ.π., πρὸς οὓς πάντας ὀφείλεται εὐγνωμοσύνη.

2) **Κατὰ τῆς φιλαργυρίας**. Ἡ ὑπερβολικὴ ἀγάπη τοῦ χρήματος εἶναι δουλεία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι εἰδωλολατρία, προκαλεῖ τὸ ψεῦδος, τὴν ὑποκρισίαν, ἀγεί εἰς τὴν κλοπὴν, καταντᾷ εἰς τὴν προδοσίαν παντός, τὸ ὅποιον ἔχει τις τιμαλφέστερον, τοῦ Σωτῆρός του, τῆς πίστεώς του, τῆς πατρίδος του κ. λ. π. Φιλαργυρίας καὶ τῶν ὁλεθρίων αὐτῆς ἀποτελεσμάτων παράδειγμα εἶναι ὁ Ἰούδας.

3) **Περὶ σεβασμοῦ τοῦ λαοῦ καὶ ἀγάπης πρὸς τοὺς πνευματικούς καὶ πολιτικούς ἄρχοντας καὶ ὁδηγοὺς αὐτοῦ**. Τοὺς ἄρχοντας, οἵτινες κοπιᾶσιν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, πρέπει νὰ ἀγαπᾷ ὁ λαὸς καὶ νὰ τιμᾷ. Τοὺς πνευματικούς ἄρχινοὺς, οἵτινες πρεσβεῖουσιν ὑπὲρ τῆς ψυχικῆς σωτηρίας τοῦ λαοῦ, ὀφείλει ἐπίσης νὰ σέβηται πᾶς εὐσεβὴς Χριστιανός.

4) **Κατὰ τῆς υπερηφάνειας**. Ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι κοινή τοῖς ἀνθρώποις· ἀπωθεῖ τὴν φιλίαν, προκαλεῖ τοῦ Θεοῦ τὴν δυσμένειαν, εἶναι ἐναντίον τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ παραδείγματος τοῦ Ἰησοῦ.

Ἀρχιμ. Χρ. Τσπετάκης
Διευθυντὴς τοῦ Ἱεροδιδασκαλείου

ΝΕΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Ἐπαναληφθεῖσων τῶν πέρυσιν ἀρξαμένων ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν ἐν Κνωσῇ μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ Ἀρχαιολόγου κ. Evans, ἐν Φαιστῷ δὲ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ῥώμῃ πανεπιστημίου κ. F. Halbherr, θέλομεν προσπαθῆσαι νὰ τηρῶμεν ἐνημέρους τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν ὡς πρὸς τὰς ἀνακαλυπτομένας ἀρχαιοτάτας ἀντλείοντες τὰς πληροφορίας ἡμῶν ἐκαστοτε ἐκ πηγῶν ἀσφαλεστάτων.

Κνωσός : Αἱ μέχρι τοῦδε ἐργασίαι στρέφονται περὶ τὴν ἀνακλῆσιν τῆς περιχῆς τῶν ἀνακτόρων καὶ τὴν ἀνύρξιν δοκιμαστικῶν βόθρων περὶ ἄνευρέθη δὲ χρυσοῦς λέων, κόσμημα γυναικεῖον πιθανώτατα, ἀλλὰ πολὺ μικρόν, μόλις ἔχων βάρος 5 κόκκων σίτου, Μυκηναϊκῆς τεχνουργίας, καὶ 5—6 ἐνυπόγραφοι πινακίδες.

Ἀνευρέθησαν προσέτι διὰ νεωτέρων ἀνασκαφῶν :

1) **Τεμάχια ἀγγείων** τῶν πλείστων Μυκηναϊκῶν· 2) **τεμάχια λιθίνου θριγκοῦ** φέροντος σύνθετες Μυκηναϊκὸν κόσμημα ἀνάγλυφον· 3) **ἐκατέρωθεν ταινίας** με σπειροειδὲς κόσμημα ἀνὰ ἡμισυ ῥόδακος ῥοειδοῦς, τέχνης τελείας καὶ 4) **πολλὰ μικρὰ τεμάχια τοιχογραφικῶν**.

Φαιστός : Ἀπὸ πέρυσιν ἡ Ἱταλικὴ ἀρχαιολο-

γική ἀποστολή, ἡ προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ κ. F. Halbherr, εἶχεν ἀνασκάψει τὰ τρία διαμερίσματα τοῦ ἐν Φαιστῷ (πλησίον τῆς Παναγίας τῆς Καλυβιανῆς) ἀρχαίου ἀνακτόρου. Ἐκ τούτων τὸ πρὸς Ν. διαμέρισμα ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν μικρῶν δωμάτων, τοῦ λουτροῦ καὶ τοῦ δωματίου τῶν τριγλύφων καὶ μετοπῶν· κατόπιν ἔρχεται τὸ διαμέρισμα τοῦ μεγάλου διαδρόμου, ἔχον δωμάτια ἐκατέρωθεν εἰς δὲ τὸ βάθος μεγάλην αἴθυσαν, εἰς ἣν καταλήγει καὶ τὸ τρίτον διαμέρισμα, τὸ τοῦ στενωτέρου διαδρόμου, ἔχον ἐκατέρωθεν πέντε δωμάτια ἀντιμέτωπα καὶ ἀκριβῶς ἀντιστοιχῶν. Τὰ τρία ταῦτα διαμερίσματα εὐρίσκονται περίπου ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου· πρὸς Δ. τοῦ ἀνακτόρου ἔχει ἀνασκαφῇ κτίσμα τι στερεὸν τετράγωνον, ὃ ὑποτίθεται ὅτι ἦτο ὁ βωμός, ἀντιστοιχῶν πρὸς τὸν τοῦ Ἑρκείου Διὸς τῶν Ἑλληνικῶν χρόνων. Ἐν δὲ τῇ πρὸς Ν. τοῦ ἀνακτόρου κατωφερείᾳ τοῦ λόφου ἔχουσιν ἀποκαλυφθῆ κτίσματα τινα, ἐν οἷς εὐρέθησαν μικρὰ τεμάχια ἐκ τοιχογραφῶν καὶ πολλὰ ἀγγεῖα τοῦ ρυθμοῦ τῶν καμαρῶν. Ἐφεστὸς ἀνασκάπτεται, ἀπὸ μηνὸς ἡδὴ ἀρχαμένης τῆς ἐργασίας, τὸ πρὸς Β. τελευταῖον διαμέρισμα τοῦ ἀνακτόρου, ὅπερ κεῖται ὑψηλότερα τῶν ἄλλων ὡς ὠκεοδεμημένον ἐπὶ τοῦ ὑψηλότερου σημείου τοῦ γηλόφου, τὸ δ' ἔδαφος αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ τοῦ δευτέρου ὁρόφου τῶν λοιπῶν διαμερισμάτων. Ἀπὸ τοῦ γ' διαμερίσματος ἄγει εἰς τοῦτο τὸ ὑψηλότερον μεγάλη κλίμαξ καταλήγουσα εἰς αἴθυσαν μεγάλην καὶ δι' ἄλλων βαθμίδων εἰς ἄλλα δωμάτια ὑψηλότερα ἢ δευτέρου ὁρόφου. Ἡ μεγάλη αὕτη αἴθουσα, κατὰ τὸ ἥμισυ περίπου καθαρισθεῖσα, σώζει τοὺς τοίχους μέχρι ὕψους ἑνὸς μέτρου, ἔχει τὸ ἔδαφος πλακοστρωτον καὶ περιέχει κίονας πρὸς ὑποστήριξιν τῆς στέγης, ὧν ἔχει ἐκλωσθῇ μέχρι τοῦδε εἰς. Ἐκ τῆς μεγάλης αἰθύσης διὰ κλίμακας εὐρείας μὲ πλατεῖς καὶ χαμηλοὺς ἀναβαθμοὺς ἀνεωτάτην ποιούντας τὴν ἀνάβασιν, ἀνέρχεται τις εἰς τὸν δευτέρου ὁροφου τοῦ αὐτοῦ διαμερίσματος· ἡ κλίμαξ αὕτη περιρρίζεται ἐκατέρωθεν ὑπὸ τοίχων κεκονισμένων ἀσθέστω κεχρωματισμένῳ ἐρυθρῷ χρώματι μετὰ λευκῶν ταινιῶν πρὸς τὸ ἄνω μέρος. Πρὸς τὰ βόρειν μέρη τοῦ διαμερίσματος τούτου ἀνεφάνη στενὸς διάδρομος κεκονισμένους ἔχων τοὺς ἐκατέρωθεν τοίχους· ὑπολείπεται δ' ὅμως πολυήμερος ἀκόμη ἐργασία μέχρι τοῦ ἐντελοῦς καθαρισμοῦ τοῦ τελευταίου τούτου διαμερίσματος, ὥστε νὰ εἶναι δυνατόν νὰ γνωσθῇ ἀκριβῶς ἡ διάταξις τῶν διαφόρων μερῶν αὐτοῦ.

Κινητὰ εὐρήματα τῆς ἐφετινῆς ἀνασκαφῆς εἶναι μέχρι σήμερον τὰ ἑξῆς: α') πῆλινα εἰδώλια πρωτογενεὺς τέχνης, ὧν τινα μετὰ χρωμάτων καὶ διακοσμήσεως τοῦ Μυκην. τρόπου· β') πέλεκυς μικρὸς ἀκέραιος ἐκ λίθου πρασίνου· γ') ἀντικείμενά τινα ὅμοια πρὸς τὰ ἐν Σπάτα καὶ Μενιδίῳ τῆς Ἀττικῆς εὐρεθέντα κτερίσματα μετ' ἐγχράκτου συμβόλου ἐπὶ τοῦ ἐτέρου μέρους, καὶ ἄλλα ἡμικυλινδρικοῦ σχήματος μετὰ κοιλοτήτων τινῶν ἐπὶ τῆς ἐπιπέδου ἐπιφανείας· δ') μικρὰ πλάκες διαφόρων σχημάτων ἐκ μέλανος λίθου τετυπωμέναι καὶ χρησιμεύουσαι πιθανῶς ἵνα προσκολλῶνται ἐπ' ἄλλων ἀντικειμένων πρὸς κόσμον· ε') λεπτὰ φύλλα χρυσοῦ· ς') δύο

ἀγγεῖα Μυκηναϊκά, ἥτοι μία μικρὰ ψευδάμφορα (Bügelkanne) καὶ ἐν κυλινδρικοῦ πλατύστομον, ἀμφότερα μὲ ξανθὴν γεωμετρικὴν διακόσμησιν. Ἀλλὰ τὸ σημαντικώτερον τῶν εὐρημάτων εἶναι ζ') πινακὴ πηλίνη καλῶς ὠπτημένη, ὁρθογωνίου σχήματος μὲ τρεῖς σειρὰς γραμμάτων τοῦ λεγομένου πρωτοκορητικοῦ ἀλφαβήτου, ἅτινα δὲν ἔχουσι πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς τὰ τῶν ἐκ Κνωσοῦ πινακίδων, ὡς ἀπεφάνθη ὁ κ. Evans εἶναι δὲ παράδοξος καὶ ἀνεξήγητος ἡ εὕρεσις τῆς μεμνημένης ταύτης πινακίδος ἐν τῷ ἀνακτόρῳ τῆς Φαιστοῦ.

Σύγκρισις τοῦ ἀνακτόρου τῆς Φαιστοῦ πρὸς τὸ τῆς Κνωσοῦ. — Ἐνῷ ὑπὸ ἐποψίᾳ μεγαλοπρεπείας καὶ καλῆς διατηρήσεως τὸ ἀνάκτορον τῆς Φαιστοῦ δὲν ὑπολείπεται τοῦ τῆς Κνωσοῦ, ἴσως δὲ καὶ ὑπερέχει κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, τοῦναντίον στερεῖται τῆς ἐσωτερικῆς πολυτελείας τῆς παρατηρουμένης ἐν Κνωσῷ, μάλιστα δὲ τῶν τοιχογραφῶν, ὧν οὐδὲ ἕως εὐρέθη ἐν Φαιστῷ, πανταχοῦ βεβαυμένον τοῦ κονιάματος δι' ἐνὸς χρώματος, μόνον δ' ἐνιαχοῦ ποικιλλομένου διὰ ταινιῶν χρωματιστῶν. Ἐπίσης ἐλλείπουσιν ἐκ τοῦ ἀνακτόρου τῆς Φαιστοῦ τὰ πολυτελῆ ἐκ ποικίλων λίθων ἀγγεῖα καὶ, πλὴν ἐνὸς μόνον ἀμφιβόλου παρελθόντος, καὶ αἱ πῆλινα πινακίδες μὲ τὰ γράμματα τοῦ πρωτοκορητικοῦ ἀλφαβήτου, αἱ τὸσον πολυάριθμοι εὐρεθεῖσαι ἐν Κνωσῷ. Ἡ ἀπλουστερά διακόσμησις τοῦ Φαιστίου ἀνακτόρου, κατὰ τὸ ἔφορον τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Στ. Ξανθοῦδην, πιθανῶς, λόγον ἔχει τὴν μεγαλυτέραν αὐτοῦ ἀρχαιότητα· ἡ δ' ἐλλείψις κινητῶν ἀντικειμένων ὀφείλεται εἰς τὴν διαφορὰν τῶν περιστάσεων ὑφ' ἃς ἐγένετο ἡ καταστροφή τοῦ ἐν Φαιστῷ ἀνακτόρου. Πιθανὸν εἶναι δηλαδὴ ὅτι ἡ μὲν καταστροφή τοῦ Κνωσίου ἀνακτόρου ἐπῆλθε ταχέως καὶ διὰ μιᾶς εἰς τρόπον ὥστε οἱ πορθηταὶ μόνον τὰ πολυτίμα ἀντικείμενα διήρπασαν καὶ ἔπειτα ἔθληκαν πῦρ· ἐν Φαιστῷ δὲ προηγήθη τῆς πυρπολήσεως πολυήμερος καὶ ἐπίμονος λεηλασία πάντων ὅσα ἡδύναντο μετακινεῖσθαι νὰ χρησιμποιηθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐπιδρομέων. Διὰ τῆς δεινῆς ταύτης πυρπολήσεως οἱ ἄνω ὁροφοὶ ἐκτισμένοι διὰ πλίνθων ὠκῶν καὶ περιέχοντες ἄφθονον ξυλείαν κατέρρευσαν καὶ μετὰ τῆς πεπατημένης γῆς τῆς στέγης ἀπετέλεσαν ἐπίχωσην ποικίλλουσιν ἀπὸ 2—4 μέτρων.

Ο ΠΡΙΓΚΙΨ ΠΑΝΤΑΧΟΥ ΠΑΡΩΝ

Τὸν συνήθη περιπάτον Του ποιοῦμενος τῇ 28 Φεβρουαρίου ἡ Α. Β. Ὑψηλότης ὁ πρίγκιψ Γεώργιος ἐν τῇ πεδιάδι τῶν Χανίων, συνήντησέ που μαθητὰς τοῦ σχολείου εἰς ἐκδρομὴν ὀδηγηθέντας, οἵτινες ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ συλλέξωσι ἄνθη τῶν ἀγρῶν εἶχον διασπαρῆ ἐντὸς καλλιεργημένου χώρου καὶ ἀπροσέκτως βαδίζοντες ἐδραπτον τὰ σπαρτά. Ἡ Α. Β. Ὑψηλότης σταματῶ εὐθὺς τὸ ὄχημα οὗ ἐπέβαινε, διὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ δὲ κ. Κ. Λεμπέση, ὃν ἐπεμψεν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ ὀδηγοῦντος τοὺς μαθητὰς διδασκάλου, ἀπνύθουν ἐντὸς νους παρατηρήσεις διὰ τὴν φθορὰν ταύτην τῆς ξένης παρουσίας. «Πρὸ οὐδ' ἔχεται, εἶπε τῷ διδασκάλῳ ὁ κ. Λεμπέσης, ὁ πρίγκιψ, βλεπέτε, εἶναι πανταχοῦ παρὼν.»

Ἐκ τοῦ περιστατικοῦ τούτου λαβοῦς νάφορ-
μὴν ἢ Ἀνωτάτη Διεύθυνσις τῆς Ἐκπαιδεύσεως
ἀπνύθουν ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς διωσκάλους,
δι' ἧς παραγγέλλονται οὗτοι νὰ φροντίζωσιν
ἐπιμελῶς νὰ ὀδηγῶσι τοὺς μαθητὰς κατὰ τοὺς
ἐξοχικῶς περιπάτους εἰς μέρη μὴ καλλιεργ-
γημένα, ἵνα μὴ προξενῶσι βλάβην εἰς τὰς γεω-
ργικὰς ἐργασίας. «Ὁ σεβασμὸς πρὸς τὴν ξένην πε-
ριουσίαν, λέγει πολὺ ὀρθῶς ἡ Ἐγκύκλιος, δὲν εἶ-
ναι μόνον πρὸς τὸν πλησίον καθῆκον, ἀλλὰ καὶ
πρὸς τὴν κοινωνίαν ὁλόκληρον, ἥτις ἔχει συμφέ-
ρον γενικὸν νὰ εἶναι τῶν ἀτόμων ἢ ἐργασία καὶ ἡ
περιουσία ἐξησφαλισμένη, διότι μόνον οὕτως ἐξυ-
πηρετεῖται τοῦ ὅλου ἡ εὐημερία. Ἐν δ' ἔκ τῶν
ὀπουδαιολόγων διδασκάλων, ἅτινα ὁ παῖς ὀφείλει
νὰ ἀποκομίσῃ ἐκ τοῦ σχολείου, εἶναι ἀναντιρρο-
πῶς καὶ τὸ νὰ δέχεται τὴν ξένην περιουσίαν».

ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΤΗΣ

Τὸ σχολεῖον τῆς κομμοπόλεως Α. εἶχε χθὲς γενι-
κὸν πένθος διότι ὁ ἐπταετής μαθητὴς τῆς α' τάξεως
Παῦλος Γ. εἶχε πνιγῇ τὴν προηγουμένην εἰς τὸν
πλησίον ποταμὸν.

Τὸ θλιβερόν ἄγγελμα φέρουσιν εἰς τὸ σχολεῖον
καὶ ἐπιβεβαιοῦσι πάντες οἱ γείτονές του μαθηταὶ οὔ-
τινες μὲ ρωνὴν διακοπτομένην ὑπὸ λυγμῶν διηγούν-
ται τὰς λεπτομερείας τοῦ ἀπροσδοκῆτου θανάτου
τοῦ συμμαθητοῦ τῶν. «Ἐνῶ ἔπαιζεν εἰς τὴν ὄχθην
τοῦ ποταμοῦ παρεπάτησεν ὀλίγον, καὶ ὁ δυστυχὴς
ἔπεσεν εἰς τὸ ὕδωρ ὑπὸ τὸ ὅποιον ἠφανίσθη· μόλις
δὲ μετὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας ἠδυνήθησαν νὰ τὸν
ἐπανεύρωσι νεκρόν!»

Καὶ ἐνῶ ἄλλοι μαθηταὶ κατόπιν ἐρχόμενοι κομί-
ζουσι νέας λεπτομερείας περὶ τοῦ δυστυχήματος,
εἰς μέγας κύκλος παιδῶν ἔχει σχηματισθῇ εἰς τὴν
αὐλὴν τοῦ σχολείου περὶ τῶν διηγούμενων, θερμὰ
δὲ δάκρυα ῥέουσιν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς πάντων. Οὐ-
δεμίᾳ παιδίᾳ γίνεται εἰς τὴν αὐλὴν, καθ' ἣν δὲ
στιγμὴν, μετὰ τὴν κρούσιν τοῦ κώδωνος, γίνεται ἡ
εἵσδος εἰς τὰς τάξεις, γενικὴ κατῆφεια ζωγραφί-
ζεται εἰς πάντων τὰ πρόσωπα· τὸ σχολεῖον ὅλον ἔχει
βυθισθῇ εἰς πένθος.

Ἡ κηδεὶα θὰ γείνη εἰς τὰς 4 μ. μ. πάντες δὲ οἱ
μαθηταὶ τῆς α' τάξεως ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ διδα-
σκάλου τῶν καὶ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ θὰ παρακολου-
θῶσιν τὴν ἐκφοράν τοῦ νεκροῦ μέχρι τοῦ νεκροτα-
φείου· προσέτι ἀπεφασίσθη ὅπως προσφερθῇ ἐκ μέ-
ρους τῶν συμμαθητῶν τοῦ θανόντος εἰς στέφανος,
διὰ τὸν ὅποιον ἕκαστος συνεισφέρει ὅσον θέλει.

Οὐδεὶς ἐκ τῶν 56 μαθητῶν τῆς μικρᾶς τάξεως
εἶνε ἀπὼν μ. μ. Πάντες ἐνδεδυμένοι μὲ τὰ καλύ-
τερα τῶν ἐνδύματα ἐκκινοῦσιν ἐγκαίρως ἐκ τοῦ scho-
λείου εἰς τετράδας καὶ ἐν βαθυτάτῃ σιγῇ πρεσύνονται
πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ πεφλημένου νεκροῦ.

Ἄν καὶ πάντες προσέφερον τὸν ὀβολὸν τῶν,
ὅμως ὀπισθεν τοῦ στεφάνου ὃν φέρουσιν οἱ μεγαλύ-
τεροι τῆς τάξεως μαθηταί, πολλοὶ κρατοῦσιν εἰς τὰς
χεῖράς τῶν ὠραίας ἀνθοδέσμες, ἵνα τὰς προσφέρω-
σιν ὡσαύτως.

Ἡ διάβασις τῶν μικρῶν εἶνε λίαν συγκινητικὴ,
καὶ καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ πατέρες καὶ μη-
τέρες, γείτονες καὶ φίλοι κλαίουσιν συναντῶντες τὰ

συμπαθῇ μικρὰ διερχόμενα· καὶ αὐτὰ δὲ μετὰ μεγά-
λου κόπου συγκρατοῦσι τὰ δάκρυα ἅτινα πληροῦσι
τοὺς ὀφθαλμούς τῶν· τὴν στιγμὴν ταύτην πρὸ πάν-
των συναισθάνονται ἐναργῶς πόσον μέγα δυστύχημα
εἶνε εἰς τοὺς γονεῖς νὰ χάσωσιν τέκνον πολυφίλητον!

Ὁ ἐνταφιασμὸς ἐγένετο! Μὲ τὴν σειρὰν τῶν δὲ
καὶ οἱ μικροὶ μαθηταὶ παρέρχονται πρὸ τῶν δυστυ-
χῶν γονέων τοῦ ἀγαπητοῦ συμμαθητοῦ τῶν καὶ σιω-
πηλῶς θλίβουσι τὴν δεξιάν τῶν ἢ συγκεκινημένοι
δέχονται τὸν παράφορον ἐναγκαλισμὸν τῶν.

Ὅχι ὀλιγώτερον ἢ οἱ λοιποὶ παριστάμενοι συνε-
κινήθη ἐκ τῆς ἀξιοπροπεύς καὶ εὐγενεὺς ταύτης δια-
γωγῆς καὶ ὁ διευθυντὴς τοῦ σχολείου, ὅστις τὴν
ἐπομένην ἡμέραν μὲ ὀλίγας λέξεις εἶπεν εἰς τοὺς
μαθητὰς τοῦ ὅτι ἦτο ὑπερήφανος δι' αὐτοὺς, καὶ ὅτι
ἔσχεν ἐν ἐπὶ πλέον δαίγγμα τῆς εὐγενεὺς καὶ ἀνε-
ξάντλητου συμπαθείας καὶ εὐαισθησίας αὐτῶν.

ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΑΝΘΟΣΤΟΛΙΣΤΟΝ

Ἡμέραν τινὰ τοῦ παρελθόντος θέρους εἶχον ἐκ-
δράμει μετὰ τινος φίλου μου ἀνὰ τὰ περὶχωρα τῆς
πόλεως χάριν ἐπιστημονικοῦ σκοποῦ.

Εὐρίσκόμεθα εἰς τὸ χωρίον Χ. καὶ διερχόμεθα
τὴν ὁδὸν ἥτις ἄγει εἰς τὴν πλατείαν, ὅτε ὀμίλια φαι-
δραὶ καὶ ζωηραὶ ἐφείλκυσαν τὴν προσοχὴν μας.

Παρατηρήσαμεν ὅτι εἴμεθα πρὸ τοῦ Παρθεναγω-
γείου τοῦ χωρίου καὶ σταματήσαντες ἐθαυμάζομεν
τὰ ὠραία δεινὰ καὶ τὰς περιπλοκάδας αἵτινες
ἐκόσμουσιν τὴν εἵσοδον τοῦ σχολείου, ὅτε ἐν κοράσιον
δεκαετὲς ἦλθε νὰ ποτίσῃ μερικὰ ἄνθη πλησίον τοῦ
ξυλίνου κιγκλιδώματος ὅπερ ἐχώριζε τὸ σχολεῖον ἀπὸ
τῆς ὁδοῦ· ἐμάθομεν παρ' αὐτοῦ ὅτι ἡ διωσκάλισσα
εἶχεν ἀναχωρήσει ἐπ' ἀδείᾳ κατὰ τὰς διακοπὰς καὶ
ὅτι αἱ μαθήτριάς ἤρχοντο νὰ ποτίσωσι τὰ ἄνθη τῆς
καὶ νὰ περιποιηθῶσι τὰ ἰδικὰ τῶν. «Τὰ ἰδικὰ σας;
ἠρώτησα, ἔχετε καὶ σεῖς ἰδικὰ σας ἄνθη ἐδῶ; — Βέ-
βαια, ἔχομεν ἐδῶ εἰς τὸν γύρον τῆς αὐλῆς. — Καὶ
δυνάμεθα νὰ τὰ ἴδωμεν; — Εὐχαρίστως, ἀπήντησεν
ἡ μικρά, ἀφοῦ ἡ Κυρία Μ. δὲν εἶνε ἐδῶ.»

Μᾶς ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ εἰσῆλθομεν διὰ νὰ ἴδω-
μεν. Εὐρίσκοντο ἐκεῖ 10—12 μαθήτριάς ἀπησχο-
λημέναι εἰς τὸ πῶτισμα καὶ τὸ σκάλισμα μικρῶν
πρασιῶν χωρίζομένων ἀπ' ἀλλήλων διὰ πλίνθων ἢ
τεμαχίων κεράμων· ἐμέτρησα 17 τοιαύτας πρασιάς
αἵτινες εὐρίσκοντο εἰς τὰς πλευράς τοῦ κηφαρίου τοῦ
ἀποχωρίζομένου ἐκ τῆς αὐλῆς δι' ἀραιῶν φράκτου.
Πάντα τὰ ἄνθη ἦσαν ὠραῖα καὶ ποικίλα, ἰδιαίτερος
ὅμως μᾶς ἤρresαν αἱ ποικιλόχρωμοι δάλιαι, τὰ γα-
ρύφαλα, καὶ αἱ ὀρτενναίαι.

Ἐμείναμεν καταγοητευμένοι μὲ τὴν περικαλῇ
ὄψιν τῆς αὐλῆς ἥτις πανταχόθεν περιβαλλομένη ὑπὸ
περιπλοκάδων, δεινῶν καὶ ἀνθῶν χρησιμεύει
ὡς παράδεισος διὰ τὰ ὑπερπεντήκοντα κοράσια
ἅτινα καθ' ἑκάστην ἔρχονται ἐν αὐτῇ ν' ἀναπαυθῶσι
καὶ νὰ διασκεδάσωσι κατὰ τὰ διαλείμματα.

Ἐμάθομεν ὅτι μόνον εἰς τὰς μεγαλύτερας μαθη-
τριάς διδεται ἡ διευθυνσις ἐνὸς κήπου (sic), ἀλλ'
ὅτι δύνανται νὰ προσλάβωσι μικρὰς συντροφους, τῶν

όποιων αὐταὶ εἶνε αἱ μικραὶ μητέρες· ἐκάστη δὲ προθυμοποιεῖται ν' ἀποκτήσῃ τὴν καλύτεραν· συλλογὴν ἀνθρώπων.

Ἡ διδασκάλισσα, μοὶ εἶπον, ἐπιτρέπει εἰς τὴν κτήτωρα κήπου, ὅταν ἔχῃ τὴν ἐσπέρην τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς τῆς, νὰ κόψῃ μερικὰ ἄνθη διὰ νὰ τὰ προσφέρῃ εἰς αὐτούς. « Ἀλλὰ κατὰ τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν καὶ τὴν ἐσπέρην τοῦ Ἀγ. Γεωργίου κόπτομεν ὅσον δυνάμεθα περισσότερα καὶ στολίζομεν τὸν ἐπιτάφιον καὶ τὰς εἰκόνας τῆς Ἐκκλησίας ὡραῖα, μὰ πολὺ ὡραῖα! »

« Ὅταν κατὰ πρώτην φορὰν ἦλθεν ἐδῶ ὁ κ. ἐπιθεωρητὴς ἠρώτησε πῶς κηπουρὸς φροντίζει δι' ὅλα αὐτὰ τὰ ἄνθη, καὶ ἀρῶν ἔμαθε τί συμβαίνει συνεχάρη τὴν διδασκαλίσσαν μὰς· ἀλλὰ καὶ ἐκείνη ἦτο πολὺ εὐχαριστημένη μὲ ἡμᾶς! »

Εὐχαριστήσαμεν τὰς μικράς μὰς ὁμιλητρίδας καὶ ἀπήλθον μετὰ τὴν πεποίθησιν ὅτι εἶνε ἀληθῆς εὐτύχημα δι' ἕνα τόπον νὰ ἔχῃ τοιαύτην διδασκάλισσαν ἣτις βεβαίως στολίζουσα τὸ σχολεῖον τῆς δι' ἀνθρώπων γνωρίζει νὰ στολίσῃ καὶ ἀναπτύσῃ ἐπίσης τὰς καρδίας καὶ τὰς διανοίας τῶν μαθητῶν τῆς οὕτως ὥστε νὰ γέινωσι μίαν ἡμέραν χρησταὶ μητέρες καὶ ἄξιαι οἰκοδόμοι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΕΡΑΚΗΣ

Προσβληθεὶς ὑπὸ γρίπης καὶ κατ' ἀκολοθίαν ταύτης ὑπὸ ἀυπνίας συνεχοῦς βαδανίζομενος ἔθηκε τέρμα εἰς τὸν βίον τοῦ αὐτοκτονήσαντος ἐν Ἡρακλείῳ τῇ 4ῃ Μαρτίου ἐ. ἐ. ὁ ἀρχαῖος καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ Γυμνασίου Γεώργιος Ἀεράκης Ὁ Σύλλογος τῶν Καθηγητῶν καὶ οἱ μαθηταὶ παρολοοῦντο τὴν κηδείαν, ὁ Διευθυντὴς ἀπνύθυε ἀποχαιρετιστήριον προσδώνοντι, ἡ σημαία τοῦ Γυμνασίου ἀνηρτήθη ἐπὶ τριήμερον μεσίστους καὶ ὁ Σύλλογος συνεληλύθη τοὺς τεθλιμμένους συγγενεῖς τοῦ ἀποθανόντος.

Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ σεβαστοῦ ἡρώδους διδασκάλου ἀπευθύνομεν καὶ ἡμεῖς πρὸς τοὺς συγγενεῖς τοῦ μεταστάντος θερμὰ τὰ συλλυπητήρια.

ΠΟΙΚΙΛΑ

Κρητὴ

Εὐμενεστάτη ὑπὲρ τῆς «Προόδου» ἐγκύκλιος ἀπνυθύνθη ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως Συμβούλου πρὸς πάντας τοὺς λειτουργοὺς τῆς ἐκπαιδεύσεως. ἡ τόσον θερμὴ σύστασις τοῦ φύλλου μὰς ὑπ' ἀνδρός, ὅστις καὶ διὰ τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα ὅπερ ἐν τῇ πολιτείᾳ κατέχει καὶ διὰ τὰ ὑπὲρ τῶν νέων ἰδεῶν αἰσθήματα αὐτοῦ ἀπολαύει ἀμερίστου τῆς κοινῆς ἐκτιμῆσεως, ἀναντιρρήτως αὐξάνει τὸ βῆρος τῶν ὑποχρεώσεων ἃς ἀνελάβομεν. Εὐτυχεῖς δὲ θέλομεν λογισθῆναι, ἂν καὶ ὀλίγον μόνον ἀναποκριθῶμεν εἰς τὸν εὐγενῆ ἐνθουσιασμόν μεθ' οὗ ὁ ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως Σύμβουλος ἐνθαρρύνει τὰ πρῶτα βήματά μας.

Ὑπὲρ τῆς Σχολῆς τῶν ἀπόρων παιδῶν ἦν ἱδρυσέν ὁ Σύλλογος «Χρυσόστομος» ἐγένετο τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ, 11ῃ Μαρτίου ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Δημ. Κήπου διάλεξις ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ πρεσβύτου κ. Ι. Σκαλτσούνη ἐνώπιον πολλοῦ κόσμου κυριῶν καὶ κυριῶν, ἐν οἷς ὁ Σύμβουλος τῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ ὁ Θεοφίλ. Ἅγιος Κυδωνίας. Ὁ κ. Σκαλτσούνης μὲ φωνὴν συχνὰ διακο-

πιόμενὴν ἐκ τῆς συγκινήσεως διηγῆθη τὸ ταξείδιόν του εἰς τοὺς Ἀγ. Τόπους, περιήγαγεν ἡμᾶς νοερώς ἀνὰ τὰ διάφορα μνημεῖα τῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας τοῦ Σωτῆρος, μὰς ἀνεβίβασεν ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ καὶ μὰς ἔκαμε ν' ἀναμνησθῶμεν μεθ' ἱερᾶς συγκινήσεως τὰ πλήρη θεοῦ ὕψους ὄρηματα τὰ ἐκείθεν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀγωνίας ὁρῶντα : «**Πάτερ, ἄφεες αὐτοὺς!**»

Πρὸ τῆς ὁμιλίας καὶ μετ' αὐτὴν μαθηταὶ τῆς σχολῆς τῶν ἀπόρων ἔψαλον ᾠσματα, ἀπήγγειλαν ποιήματα, τὸ δὲ ὅλον ἐπεσφράγισεν ὁ Κρητικὸς ὕμνος. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς διαλέξεως ταύτης ἡ μὲν Α. Β. Ὑψηλότης ὁ Προγινῶν Γεώργιος προσήνεγκεν ὑπὲρ τῆς Σχολῆς δρ. 200, τὸ δ' ὅλον εἰδεπράχθησαν δρ. 650 περίπου. Εὐτυχῶς ἡ Κοινωνία ἐννοεῖ ὁσημέραι πληρέστερον τὸν κοινωφελῆ σκοπὸν τῆς συντηρήσεως σχολῶν τοιούτων καὶ προθυῶς συνεισφέρει τὸν ὀβολόν του ἑκάστος. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν βέκτον πρόεδρον κ. Χ. Φανδριδῆν καὶ εἰς τὰ ἀποτελοῦντα τὸν Σύλλογον μέλη ὀφείλεται πολλὸς ἔπαινος διὰ τὸν ἀκάματον ζῆλόν των.

Ὁ Ἰταλὸς ὁργανωτὴς τῆς Στατιστικῆς κ. Grimaldi Cista, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Γεν. Ἐπιθεωρητοῦ τῆς Ἐκπαιδεύσεως κ. Ι. Περδικάρη, ἐπεσκέφθη τῇ παρελθούσῃ παρασκευῇ τὰ Δημοτικὰ σχολεῖα τῆς πόλεως Χανίων, καὶ ἐξετάσας τοὺς τύπους τῶν τηρουμένων καταλόγων καὶ ἐλέγχων ἔδωκε τοῖς διευθυνταῖς τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας πρὸς ἀκριβεστέραν τηρησὶν αὐτῶν, ὥστε νὰ ἐξάγονται εὐκόλως τῆς Στατιστικῆς νὰ πορίσματα.

Παρὰ τοῦ Νομ. Ἐπιθεωρητοῦ Χανίων καὶ Σφακίων ἐπανελθόντος κατ' αὐτὰς ἐκ περιοδείας ἀνὰ τὰ σχολεῖα τῆς Κυδωνίας πληροφόροίμεθα λίαν εὐχαρίστως ὅτι πολλοὺς γραμματοδιδασκάλους εὐρίσκει ἐφέτος ἀσυνγκρίτως καλύτερον ἐργαζομένους ἢ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος. Κατόπιν τῆς γενόμενης εἰς αὐτοὺς ἐφέτος τε καὶ πέρυσι προακτικῆς διδασκαλίας φιλοτιμοῦνται καὶ ἐξοικειῶνται μὲ τὰς νέας ἀπαιτήσεις τῆς διδακτικῆς, καὶ τῆς φιλοτιμίας τῶν ταύτης τόσον ταχέως γίνονται καταφανῆ τὰ ἀποτελέσματα. Εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ἡ καλὴ θέλησις καὶ ὁ γνήσιος ζῆλος, ὅπου ὑπάρχει, εἶναι παράγων σπουδαιότατος τὰ ἐλλείποντα βαθμίδων ἀναπληρῶν.

Αὐστρία

Ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἔχει πολλὰ τὰ τρωτά, ὡς γράφει ἐν μακρῷ ἄρθρῳ τὸ περιοδικὸν «Χρόνος» τῆς Βιέννης.

Πλὴν ἄλλων ἀναφέρει ὅτι ἡ ὑποχρεωτικὴ φοίτησις δὲν τηρεῖται ἀκριβῶς· οὕτως ἐν μιᾷ μόνον ἐπαρχίᾳ, τῇ Ἰστρίᾳ, 10706 παῖδες ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀποστάσεως τῆς κατοικίας τῶν ἀπὸ τοῦ σχολείου. Εἰς δὲ τὴν Στυρίαν αἱ τάξεις σχολείων αἱ ἔχουσαι πλέον τῶν 80 μαθητῶν εἶναι περισσότεραι ἢ δσάι εὐρίσκονται εἰς ἁπασάν τὴν Γαλλίαν· ὑπάρχει μάλιστα τὸ παράδειγμα ἑνὸς σχολείου ἀριθμοῦντος 168 μαθητὰς καὶ 164 μαθητρίδας, ἥτοι 332 παῖδας, μὲ ἕνα μόνον διδάσκαλον!

Γερμανία

Κατὰ γνήσις τῶν ἀδακίων. Αἱ σχολικαὶ ἀρχαὶ τοῦ Βερολίνου πρὸ διετίας εἶχον ἀποφασίσει νὰ ἐκτελεσθῶσι πειράματα ἐν τοῖς σχολείοις 10 διαμερισμάτων τῆς πόλεως ταύτης ἵνα ἐξακριβωθῇ, προκειμένου περὶ τῆς διδασκαλίας τῆς γραφῆς εἰς τοὺς ἀρχαίους, ποῖον εἶναι προτιμότερον· νὰ γίνεταί χρῆσις πετροκονδύλων καὶ ἀδακίων (πλακῶν) ἢ μολεβδοκονδύλων (εἰτε πενῶν) καὶ χάρτου;

Αἱ παρατηρήσεις ἀπέδειξαν ὅτι τὸ τελευταῖον εἶναι προτιμότερον, διότι τὸ πετροκόνδυλον ἀπαμβλύνει τὴν χεῖρα τοῦ παιδίου. Διὰ τοῦτο ἐσχάτως ἐδόθησαν διαταγαὶ ὅπως ἡ χρῆσις τοῦ πετρο-

κονδύλου περιορισθῇ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καὶ ἐπὶ τέλους καταργηθῇ. Τὰ αὐτὰ δὲ μέτρα ἐλήφθησαν καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας πόλεις.

Σουηδία καὶ Νορβηγία

Ἡ ὑποχρεωτικὴ φοίτησις ἐν ταῖς χώραις ταύταις ἀνεγράφη ἐν τῷ νόμῳ τοῦ 1842 ἐν τοῦτοις αὐτῇ ὑψίστατο πραγματικῶς ἦδη ἀπὸ τοῦ 1686 ἐν ἐκκλησιαστικῷ νόμῳ.

Σήμερον ἡ παιδεία εἶναι τόσον πολὺ διαδεδομένη ὥστε ἐξ 27604 νεοσυλλέκτων μόνον 23 δὲν ἐγνώριζον ν' ἀναγινώσκωσι, καὶ 103 νὰ γράφωσιν. Ὅμοια εἶναι ἡ κατάστασις καὶ ἐν Νορβηγίᾳ. Ἐν γένει δὲ ἡ στατιστικὴ ἀποδεικνύει ὅτι ἐν ταῖς χώραις ταύταις μόλις εἰς χιλίους κατοίκους ἀναλογεῖ εἰς ἀγράμματος.

Ἰαπωνία

Ἐν Ἰαπωνίᾳ ἥτις κατέρωθε ν' ἀνυψώσῃ τὸ Δημ. σχολεῖον εἰς τὴν αὐτὴν περιωπὴν εἰς τὴν εὐρίσκειται παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν Εὐρωπαίων, ἡ ἐκπαιδευσις παρέχεται δωρεάν εἰς τοὺς ἀπόρους μόνον· οἱ δὲ λοιποὶ πληρώνουσι δικαίωματι, ὅπερ ἄλλες εἶναι πολὺ μικρόν. Οἱ παῖδες ἀμφοτέρων τῶν φύλων συνδιδάσκονται, τοῦλάχιστον κατὰ τὰ πρότα ἐτη. Ἡ δὲ ὕλη τοῦ προγράμματος εἶναι ὅμοια πρὸς τὴν ἐν Εὐρώπῃ.

Ἡ τρεσομμένη πειθαρχία εἶναι ἐξαιρετος. Ὁ μικρὸς Ἰάπων ἔχει ἀπεριόριστον σεβασμὸν πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, ὅπως καὶ διὰ τοὺς πρεσβύτας καὶ τοὺς διδασκάλους αὐτοῦ· διὰ τοῦτο αἱ ποιναὶ εἶναι σχεδὸν ἀγνώστοι ἐν τοῖς σχολείοις.

Σερβία

Πεφωτισμένη ἐπιβολή. Τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δ. Ἐκπαιδεύσεως ἐν Σερβίᾳ προσεκάλεσε τοὺς δημοδιδασκάλους νὰ γίνῃ ἕκαστος μέλος ἐνὸς παιδαγωγικοῦ Συλλόγου καὶ ν' ἀναγινώσκῃ τοῦλάχιστον ἓν σχολικὸν περιοδικόν. Καὶ ἵνα τοῦτο πράγματι ἐφαρμοσθῇ ἐδήλωσεν ὅτι ἐκ τοῦ μισθοῦ τῶν διδασκάλων οἵτινες δὲν θὰ ἀκολουθήσωσι τὴν συμβουλὴν ταύτην θὰ ἀφαιρῇ ποσὸν ἴσον πρὸς τὴν συνδρομὴν ἐνὸς παιδαγωγικοῦ περιοδικοῦ. Πρὸς ἐπιτροπὴν δὲ δημοδιδασκάλων ὁ ὑπουργὸς εἶπεν: «Θεωρῶ ὅτι οἱ διδάσκαλοι οἵτινες δὲν ἀναγινώσκουσι παιδαγωγικά περιοδικὰ καὶ οἵτινες δὲν τελειοποιοῦσι τὰς γνώσεις των, διαπράττουσιν ἄληθες ἔγκλημα. Ὅσοι ἀδιαφόρως ἔχουσι πρὸς τὰ ἀναγκαῖα βιβλία καὶ περιοδικὰ, ἀδιαφοροῦσι καὶ περὶ τοῦ σχολείου αὐτοῦ».

Τράνσβααλ

Κατὰ πληροφορίαν τὰς ὁποίας δίδει ἡ «Λευκτικὴ ἔφημερις τῶν διδασκάλων» τὰ ἐννέα δέκατα τῶν Μπότερς δὲν γνωρίζουσι ν' ἀναγινώσκωσιν οὐδὲ νὰ γράφωσι, διότι σχολεῖα κυρίως ἰδρύθησαν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀνακαλύψεως τῶν πολλῶν χρυσοφόρων πετρωμάτων (1886).

Τὰ ἀστικά τῶν σχολείων ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ ἐν Εὐρώπῃ, ἀλλ' εἰς τὰ ἀγροτικὰ σχολεῖα ἕνεκα τοῦ λίαν ἀραιοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας ὑπάρχει εἰς μόνον διδάσκαλος διὰ τρία σχολεῖα. Οὕτως ἡ ἐν αὐτοῖς διάρκεια τοῦ σχολικοῦ ἔτους εἶναι 4 μνην, ἡ δὲ διακοπὴ 8 μνην.

Ὁ ἑβδομαδιαῖος μισθὸς τῶν διδασκάλων ποικίλλει ἀπὸ 190 ἕως 815 φράγκα. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι οἱ τοιοῦτοι μισθοὶ φαίνονται ὑπερογκοί, ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ὁ βίος ἐν τῷ Τράνσβααλ εἶναι δαπανηρότατος, καὶ ὅτι τοιαῦται ἀρροῖαί, καίπερ φαινόμεναι ὑπερβολικαί, μόλις ἐπαρκοῦσιν ἀκριδῶς εἰς τὰς συνήεις ἀνάγκας

ἐπιτευχθεῖσα ταχύτης ἐφθασε τὰ 100 χιλιόμετρα καθ' ὥρον, ὥστε δι' αὐτῆς ἡ μετάβασις ἐξ Ἡρακλείου εἰς Χανία θὰ ἐγίνετο ἐντὸς μιᾶς ὥρας.

Νέον ἡλεκτρικὸν λαμπτήρα ἐφεύρεν ὁ υἱὸς τοῦ πολλοῦ Auer ἐν αὐτῷ ἀντὶ ἰνὸς καλάμου πυρακτοῦται νῆμα ἐκ σκευασίας ὁμοίου καὶ παράγεται φῶς ὀκτάκις εὐθηνότερον.

Τὰ νέα Ἀγγλικά νομίσματα θὰ φέρωσι τὴν προτομὴν τοῦ βασιλέως Ἐδουάρδου ἐστραμμένην πρὸς τὰ δεξιὰ, διότι κατὰ παλαιὰν παράδοσιν ἀγγλικήν, ἡ κεφαλὴ τοῦ βασιλέως ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην βασιλείαν πρέπει νὰ μεταλλάσσῃ διεύθυνσιν· οὕτως ἡ τῆς Βικτωρίας ἐβλεπε πρὸς ἀριστεράν, ἡ τοῦ προκατόχου αὐτῆς Γουλιέλμου Δ' πρὸς δεξιάν, ἡ τοῦ Γεωργίου Α' πρὸς ἀριστεράν, κ. οὐ κ.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἀπὸ τῆς 13ης τοῦ μεσοῦντος τούτου μηνὸς τίθεται εἰς δημοσίαν κυκλοφορίαν τὸ πόνημα τοῦ κ Σκαλτσούνη ὑπὸ τὸν τίτλον «**Ἀπομνημονεύματα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Κρήτης**».

Ἐκαστον ἀντίτυπον πωλεῖται ἀνά δραχμὰς 4 ἐκτὸς τῆς Κρήτης, ἐν δὲ τῇ Νήσῳ δραχ. 2.

Οἱ ὑποψήφιοι ἐν Κρήτῃ Βουλευταί, οἱ καθηγηταὶ τῶν γυμνασίων, οἱ διδασκαλοὶ τῶν Ἀνωτέρων δημοτικῶν σχολείων καὶ Παρθενωγαγείων καὶ οἱ Δήμαρχοι, ἀποτεινόμενοι προσωπικῶς ἢ δι' ἐπιστολῆς εἰς τὸ Τυπογραφεῖον τῆς «Πρόδου» ἢ εἰς τοὺς ἐπιφορτισθέντας διὰ τὴν πώλησιν κ. κ. Ἰω. Κοκκινάκην ἐν Ἡρακλείῳ, Α. Ζαχαρίου ἐν Ρεθύμνῃ, Ι. Πεδιοτίδην ἐν Λασηθίῳ καὶ Ἀρ. Παπαδάκην ἐν Βάμῳ λαμβάνουσιν ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον ἕκαστος.

Ἐν Χανίοις πωλεῖται παρ' ἁπασιν τοῖς Βιβλιοπωλείοις.

(Ἐκ τοῦ τυπογραφείου «Ἡ Πρόδος»)

ΒΙΒΛΙΟΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ ΔΗΜ. Ν. ΜΑΝΤΖΑΒΕΛΑΚΗ

Ὁδὸς Σπίτες (στισθανάδικα)

Τυπὴμα Βιβλιοχαρτοπωλείου

Εἰς τὸ ἡμέτερον βιβλιοχαρτοπωλεῖον εὐρίσκονται παντὸς εἶδους βιβλία διὰ τοὺς μαθητὰς, ὥς καὶ πᾶσα γραφικὴ ὕλη, ἅπαντα πωλούμενα εἰς τιμὰς ἐκτὸς συναγωνισμοῦ.

Τυπὴμα βιβλιοδετικῆς

Τὸ ἡμέτερον βιβλιοδετεῖον καταρτισθὲν τελείως διὰ μηχανημάτων τοῦ τελευταίου συστήματος δύναται νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς πᾶσαν βιβλιοδετικὴν ἐργασίαν μετ' ἐξαιρέτου φιλοκαλίας ἀμιλλωμένης μετὰ τὴν τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὸ εἶδος τῆς, με τιμὰς ἐλάσσονας 20ο τοῦ τῶν Ἀθηναϊκῶν βιβλιοδετεῖων. Στερεότης, κομψότης καὶ φιλοκαλία εἶναι τὰ μόνον συστατικά τοῦ τιμήματος τούτου.

ΚΟΚΚΙΝΗ ΒΑΦΗ

Διὰ τὰ αὐτὰ τοῦ Πάσχα

Ἡγγυμένη ἀβλαβὴς (ὅχι ἀπὸ ἀνιτρίνην δηλητηριώδη) δίδει χρῶμα ἐρυθρὸν ἐκτάκτως ὥραϊον καὶ ζωηρόν. Ἐκαστος φάκελλος περιέχον βαφὴν διὰ 40-50 αὐγά, ἀναγράφει τὴν ὁδηγίαν καὶ πωλεῖται μόνον 15 λεπτά.

Εἰς τοὺς ἐμβάζοντας γραμματόσημα 20 λεπτῶν ἀποστέλλομεν ἀμέσως ἀπηλλαγμένον ταχυδρομικῶν τελῶν ἓνα τοιοῦτον φάκελλον:

Χρωματοπωλεῖον Ἀδελφῶν Γ. Παπαδάκη

Ὁδὸς Μπέττο.λο.—Χανία

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ταχυντάτης ἀμαξοδοτικῆς ἐγένοντο δοκιμαὶ ἐν τῇ διδνηροδομικῇ γραμμῇ Παρισιῶν—Καλαί. Ἡ